

KOMPENDIUM WIEDZY

**dotyczące szkolenia
pt. „Kodeks postępowania
administracyjnego
w centrum usług społecznych”**

Warszawa, 29.11.2024 r.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Kompendium wiedzy dotyczące szkolenia pt. „Zmiany w prawie w kontekście planowania i rozwoju usług społecznych” zostało opracowane przez Justynę Jarosińską na podstawie treści zawartych w:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
3. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
4. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym.
5. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Spis treści:

1. Nowe regulacje i wyzwania w obszarze wsparcia społecznego.
2. Jak usługi społeczne wpływają na społeczeństwo?
3. Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej.
4. Usługi sąsiedzkie.
5. Mieszkania treningowe i wspomagane.
6. Deinstytucjonalizacja usług społecznych.
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centra usług społecznych, centra usług społecznych (CUS) są jednostkami organizacyjnymi gminy, które zostały powołane do świadczenia szerokiego zakresu usług społecznych dla mieszkańców gminy. Celem CUS jest integracja i koordynacja działań społecznych w jednym miejscu, aby ułatwić mieszkańcom dostęp do różnorodnych usług wspierających, dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb.

Kluczowe funkcje i zadania CUS

Świadczenie usług społecznych – CUS realizuje usługi o charakterze prorodzinnym, wspierającym rodzinę i system pieczy zastępczej, pomoc społeczną, wsparcie dla osób niepełnosprawnych, działania w zakresie promocji zdrowia, aktywizacji zawodowej, kultury, ochrony środowiska, mieszkalnictwa i przeciwdziałania bezrobociu.

Integracja różnych usług – Jednostka ta zapewnia dostęp do usług społecznych w jednym miejscu, co zwiększa dostępność i efektywność wsparcia.

Dostosowanie do potrzeb społecznych – CUS ma na celu reagowanie na lokalne potrzeby społeczne oraz dopasowywanie usług do specyficznych wymagań mieszkańców, zapewniając kompleksową i zindywidualizowaną pomoc.

Wsparcie aktywności społecznej – CUS prowadzi działania, które mają na celu aktywizację społeczną i obywatelską mieszkańców, zachęcając do współpracy, wolontariatu i wzajemnego wsparcia w lokalnej społeczności.

Zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej – Centrum działa na rzecz mieszkańców, podejmując działania zgodnie z lokalnymi potrzebami i oczekiwaniami społecznymi.

Profesor Marek Rymsza analizuje centra usług społecznych (CUS) jako kluczowy element reformy w polskim systemie wsparcia społecznego. Jego zdaniem CUS-y odpowiadają na współczesne potrzeby związane z lepszą integracją i organizacją usług społecznych na poziomie lokalnym, co pozwala na skuteczniejsze reagowanie na problemy społeczne oraz wzrost efektywności wsparcia.

Kluczowe aspekty CUS według prof. Marka Rymszy:

Nowoczesne zarządzanie wsparciem społecznym:

Prof. Rymsza uważa, że CUS-y reprezentują bardziej zintegrowany system, w którym usługi społeczne na poziomie lokalnym są skoordynowane w jednym miejscu. Takie rozwiązanie zwiększa dostępność i pozwala lepiej dostosować wsparcie do potrzeb obywateli.

Indywidualne podejście do odbiorców usług:

Profesor podkreśla, że jednym z głównych celów CUS jest realizacja polityki społecznej skierowanej do jednostek i rodzin w sposób bardziej zindywidualizowany. Dzięki

centralizacji usług CUS-y mogą oferować spersonalizowane wsparcie, lepiej odpowiadając na potrzeby społeczności lokalnej.

Wzmacnianie zasobów lokalnych i aktywizacja społeczności:

Profesor Rymsza zwraca uwagę na znaczenie CUS w aktywizacji lokalnej społeczności. Poprzez oferowanie wsparcia w zakresie edukacji, kultury, zdrowia i integracji zawodowej, CUS-y promują postawy obywatelskie i wzmacniają więzi społeczne.

Kompleksowość i interdyscyplinarność podejścia:

Prof. Rymsza zauważa, że CUS-y funkcjonują na styku różnych obszarów wsparcia społecznego, łącząc pomoc społeczną, edukację, zdrowie i aktywizację zawodową. To umożliwia bardziej holistyczne podejście do rozwiązywania problemów.

Efektywność i racjonalizacja kosztów:

Rymsza widzi w CUS-ach sposób na racjonalizację wydatków w sferze społecznej, ponieważ lepsze zarządzanie zasobami pozwala unikać dublowania działań i efektywniej gospodarować funduszami.

Wyzwania i dalszy rozwój:

Profesor zaznacza, że wdrażanie CUS-ów wiąże się z wyzwaniami, takimi jak potrzeba profesjonalnego przygotowania kadr, rozwój metod diagnozy lokalnych potrzeb oraz skuteczna współpraca międzysektorowa.

Wzmacnianie zasobów lokalnych i aktywizacja społeczności:

Profesor Rymsza zwraca uwagę na znaczenie CUS w aktywizacji lokalnej społeczności. Poprzez oferowanie wsparcia w zakresie edukacji, kultury, zdrowia i integracji zawodowej, CUS-y promują postawy obywatelskie i wzmacniają więzi społeczne.

Kompleksowość i interdyscyplinarność podejścia:

Prof. Rymsza zauważa, że CUS-y funkcjonują na styku różnych obszarów wsparcia społecznego, łącząc pomoc społeczną, edukację, zdrowie i aktywizację zawodową. To umożliwia bardziej holistyczne podejście do rozwiązywania problemów.

Efektywność i racjonalizacja kosztów:

Rymsza widzi w CUS-ach sposób na racjonalizację wydatków w sferze społecznej, ponieważ lepsze zarządzanie zasobami pozwala unikać dublowania działań i efektywniej gospodarować funduszami.

Wyzwania i dalszy rozwój:

Profesor zaznacza, że wdrażanie CUS-ów wiąże się z wyzwaniami, takimi jak potrzeba profesjonalnego przygotowania kadr, rozwój metod diagnozy lokalnych potrzeb oraz skuteczna współpraca międzysektorowa.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej: Reguluje kwestie związane z pomocą społeczną, w tym zadania realizowane przez jednostki organizacyjne gmin, takie jak CUS. Wskazuje na obowiązki gmin w zakresie świadczenia usług społecznych oraz zasady współpracy z innymi instytucjami.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: Określa zadania gmin w zakresie wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej, które mogą być realizowane przez CUS.

Wprowadzenie do Kodeksu Postępowania Administracyjnego (KPA)

Cel KPA: ochrona praw jednostki, zapewnienie legalności, transparentności i sprawności działania administracji publicznej. Zastosowanie KPA w codziennych działaniach Centrum Usług Społecznych (CUS).

Podstawowe zasady KPA i ich znaczenie w CUS:

Zasada praworządności (Art. 6 KPA) - konieczność działania zgodnie z przepisami prawa.

Zasada prawdy obiektywnej (Art. 7 KPA) - obowiązek rzetelnego i wszechstronnego rozpatrzenia sprawy.

Zasada współdziałania (Art. 10 KPA) - aktywna współpraca z obywatelami przy wyjaśnianiu spraw.

Zasada pisemności (Art. 14 KPA) - wymagania dokumentacyjne w działalności CUS.

CUS jako realizator usług społecznych oraz działań z zakresu pomocy społecznej

W Centrach Usług Społecznych (CUS) stosowanie Kodeksu postępowania administracyjnego (KPA) jest obligatoryjne w sytuacjach, gdy jednostka ta realizuje zadania z zakresu administracji publicznej, w szczególności podczas wydawania decyzji administracyjnych dotyczących indywidualnych spraw obywateli.

Podstawy prawne:

Kodeks postępowania administracyjnego (KPA):

Art. 1. Kodeks postępowania administracyjnego normuje: postępowanie przed organami administracji publicznej w należących do właściwości tych organów sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnych albo załatwianych milcząco;

postępowanie przed innymi organami państwowymi oraz przed innymi podmiotami, gdy są one powołane z mocy prawa lub na podstawie porozumień do załatwiania spraw określonych powyżej.

Art. 5 § 2 pkt 3. Ilekroć w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego jest mowa o organach administracji publicznej – rozumie się przez to [...] organy jednostek samorządu terytorialnego.

Niemniej, przyznanie możliwości korzystania z usług społecznych nie wymaga wydania decyzji.

W rzeczywistości Kodeks postępowania administracyjnego (KPA) nie jest automatycznie stosowany we wszystkich postępowaniach realizowanych przez Centra Usług Społecznych (CUS), zwłaszcza że wiele działań CUS nie wymaga decyzji administracyjnych. CUS realizuje usługi społeczne, które są skierowane do mieszkańców i mogą być dostarczane bez konieczności formalnych postępowań administracyjnych.

W praktyce, przepisy KPA stosuje się w CUS jedynie wtedy, gdy występuje konieczność wydania formalnej decyzji administracyjnej w indywidualnych sprawach, np. gdy określone świadczenie wymaga decyzji o przyznaniu, odmowie lub zmianie warunków. Zależy to od specyficznych zapisów w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez CUS oraz przepisów lokalnych regulujących działalność centrum.

Przykłady, kiedy stosuje się KPA w CUS:

Wydanie decyzji administracyjnej o przyznaniu świadczenia:

Przykład: Obywatel składa wniosek o uzyskanie wsparcia finansowego lub rzeczowego w ramach pomocy społecznej. CUS przeprowadza postępowanie administracyjne i wydaje decyzję administracyjną, zgodnie z KPA, dotyczącą przyznania lub odmowy przyznania tej pomocy.

Odwołania od decyzji:

Przykład: Gdy obywatel nie zgadza się z decyzją dotyczącą przyznania lub odmowy przyznania świadczenia (np. wysokości pomocy finansowej), ma prawo do odwołania, które również jest rozpatrywane zgodnie z KPA.

Cofnięcie lub zmiana przyznanego świadczenia:

Przykład: Jeśli sytuacja życiowa osoby pobierającej świadczenie uległa zmianie i CUS zamierza zmienić lub cofnąć świadczenie, konieczne jest wydanie odpowiedniej decyzji, co oznacza stosowanie KPA.

Ustalanie odpłatności za niektóre usługi:

Przykład: CUS może określić opłatę za niektóre usługi społeczne, jak np. opiekę długoterminową. W takim przypadku, jeśli decyzja dotyczy konkretnych opłat dla indywidualnego odbiorcy, stosuje się KPA.

Przykłady, kiedy KPA nie jest stosowany w CUS:

Świadczenie usług o charakterze informacyjnym i poradniczym:

Przykład: Jeśli CUS organizuje warsztaty, spotkania informacyjne lub udziela porad na temat zdrowia, edukacji czy wsparcia w trudnych sytuacjach, nie wydaje się decyzji administracyjnej, więc KPA nie ma zastosowania.

Usługi wsparcia społecznego niewymagające decyzji:

Przykład: Oferowanie wsparcia w formie spotkań grupowych, zajęć terapeutycznych czy poradnictwa rodzinnego, które nie wymagają formalnego przyznania na mocy decyzji administracyjnej.

Programy aktywizacyjne i integracyjne:

Przykład: Organizacja zajęć integracyjnych lub aktywizacyjnych (np. kursy zawodowe, programy wolontariackie), w których udział jest dobrowolny i nie wymaga przeprowadzania formalnego postępowania.

Inne formy pomocy doraźnej:

Przykład: CUS może prowadzić działania polegające na doraźnym wsparciu mieszkańców (np. rozdawanie żywności, organizowanie pomocy dla bezdomnych), które nie wymagają formalnej decyzji, a jedynie ewidencjonowania osób korzystających z tej pomocy.

Zasady KPA

W postępowaniu administracyjnym obowiązują zasady prawa wywodzone z Konstytucji RP (zasady naczelne) oraz wywodzone z Kodeksu postępowania administracyjnego (Ordynacji podatkowej itd.) (zasady ogólne).

Zasady Konstytucyjne:

- Zasada demokratycznego państwa prawnego (zasada prawa do procesu, zasada prawa do sądu).
- Zasada praworządności.
- Zasada proporcjonalności.
- Zasada równości wobec prawa.
- Zasada: prawo do sprawiedliwego, jawnego i szybkiego procesu.
- Zasada: prawo do ochrony dóbr osobistych.

- Zasada: prawo wnoszenia petycji, skarg i wniosków do organów władzy publicznej.
- Zasada dwuinstancyjności postępowania.

Zasady wyrażające ideę praworządnej decyzji stosowania prawa:

- Praworządności działania organu administracji publicznej i dbałości o praworządne działanie stron i uczestników postępowania.
- Prawdy obiektywnej.
- Uwzględnienia w postępowaniu i załatwianiu sprawy interesu społecznego i słusznego interesu jednostki.
- Zasada uwzględniania w postępowaniu i załatwianiu spraw interesu społecznego i słusznego interesu jednostki.

Art. 7 in fine k.p.a.

Organ musi w każdej indywidualnej sprawie odrębnie wyważyć (porównać oba interesy) i wskazać, który interes zasługuje na ochronę (zgodnie z **zasadą proporcjonalności**).

Zasada praworządności - organy działają na podstawie przepisów prawa. To znaczy, że organ nie może podejmować żadnych innych działań, czy to na plus czy na minus niż te które są wskazane w aktualnie obowiązującym prawie.

Ponadto, organ w imię powyższego musi badać czy strony postępowania działają zgodnie z literą prawa - kontrola organu.

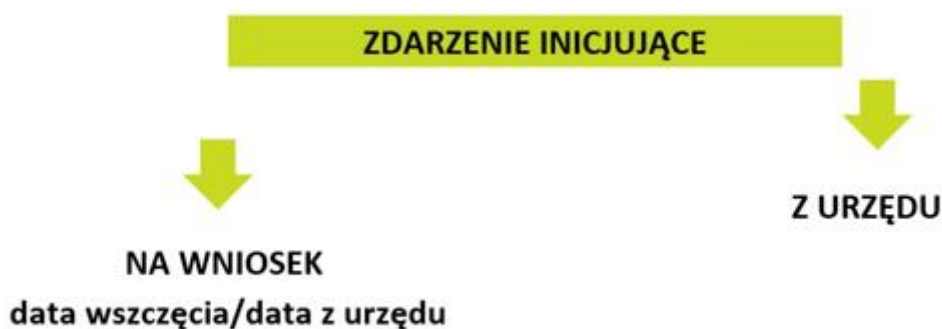
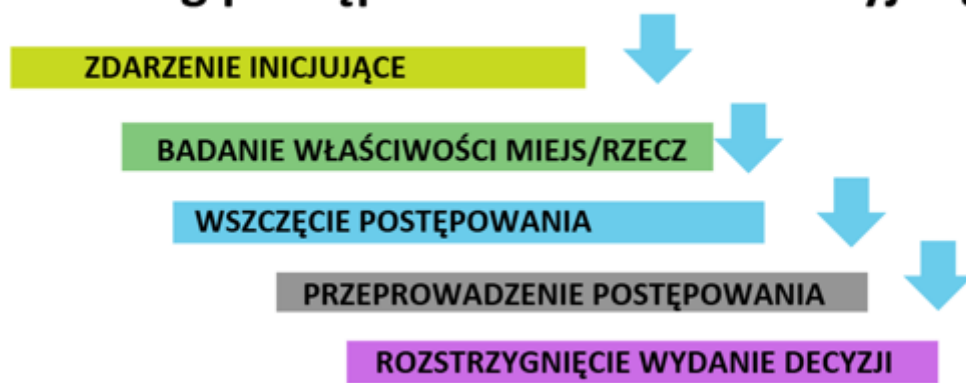
Zasada czynnego udziału stron - Art. 10. [Zasada czynnego udziału strony w postępowaniu]

§ 1. Organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

§ 2. Organy administracji publicznej mogą odstąpić od zasady określonej w § 1 tylko w przypadkach, gdy załatwienie sprawy nie cierpi zwłoki ze względu na niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną.

§ 3. Organ administracji publicznej obowiązany jest utrwalić w aktach sprawy, w drodze adnotacji, przyczyny odstąpienia od zasady określonej w § 1.

Przebieg postępowania administracyjnego

Art. 61. § 1. Postępowanie administracyjne wszczynają się na żądanie strony lub z urzędu.

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE

Stronami mogą być osoby fizyczne i osoby prawne, a gdy chodzi o państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne i organizacje społeczne – również jednostki nieposiadające osobowości prawnej.

Art. 28. [Pojęcie strony postępowania administracyjnego]

Stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek.

Usługi społeczne a KPA

Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centra usług społecznych (CUS), stosowanie Kodeksu postępowania administracyjnego (KPA) w przyznawaniu usług społecznych nie jest obligatoryjne we wszystkich przypadkach.

KPA jest stosowany w przypadku usług społecznych, które wymagają wydania formalnej decyzji administracyjnej, wpływającej na prawa lub obowiązki osoby korzystającej z usług. Oznacza to, że w sytuacjach, gdy przyznanie konkretnej usługi społecznej wymaga decyzji administracyjnej (np. świadczenia finansowe lub specjalistyczne usługi o ograniczonym dostępie), postępowanie powinno być prowadzone zgodnie z KPA.

Natomiast, jeśli usługi społeczne są świadczone bez konieczności wydania decyzji administracyjnej, a są dostępne w sposób ogólny lub na zasadach mniej sformalizowanych (np. poradnictwo, dostęp do warsztatów), stosowanie KPA nie jest konieczne.

Decyzja administracyjna a przyznanie usług w CUS

Decyzja administracyjna stanowi jednostronną czynność prawną organu administracji publicznej, która dochodzi do skutku przez złożenie oświadczenia woli przez organ administracji publicznej.

Zgodnie z przepisem art. 109 § 1 k.p.a., uzewnętrznienie aktu woli organu wobec strony może nastąpić poprzez doręczenie decyzji na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Wyjątkiem od powyższej zasady jest ustne ogłoszenie decyzji, w sytuacji gdy przemawia za tym interes strony, a przepis prawny nie stoi temu na przeszkodzie. Strony mogą być także zawiadamiane o decyzjach przez obwieszczenie lub w inny zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości sposób publicznego ogłoszenia, jeżeli przepis szczególny dopuszcza taką możliwość (art. 49 k.p.a.).

Art. 104. KPA Decyzje organu

- § 1. Organ administracji publicznej załatwia sprawę przez wydanie decyzji, chyba że przepisy kodeksu stanowią inaczej.**
- § 2. Decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończą sprawę w danej instancji.**
-